

Oeigoeren

Een vergeten volk

Shachida Ushurova

Eindwerk: Gedragwetenschappen,
Cultuurwetenschappen

Sint-Lodewijkscholen, Kwatrecht
Schooljaren: 2007-2008 / 2008-2009

Voorwoord

Het maken van dit eindwerk was voor mijzelf ook wel leerrijk. Want eerlijk toegegeven, veel wist ik over mijn eigen cultuur niet. Er waren uiteraard nog genoeg dingen waarvan ik wel op de hoogte was, maar ze waren eerder oppervlakkig. Op vlak van geschiedenis bijvoorbeeld, was ik vrijwel analfabeet. En de juiste situatie van de Oeigoeren in Xinjiang was voor mij eveneens zo goed als onbekend.

Aangezien er niet veel informatie bestaat over de Oeigoeren, was het opzoekingswerk niet altijd even gemakkelijk. Maar ik heb er hoe dan ook hard aan gewerkt en ik ben er wel trots op.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding	4
1 Xinjiang	5
2 Oeigoeren	6
2.1 Oost-Turkestan	6
2.2 Bewoners	7
2.3 De taal.....	8
2.4 Geschiedenis van Oeigoeren.....	9
2.5 Het geloof	10
2.6 China als veroveraar	10
2.7 Bezetting van Oost-Turkestan	12
2.8 Iparhan.....	14
2.9 Chinese regering	15
2.10 Politieke achtergrond	16
2.11 Spreiding	17
2.12 Rebiya Kedeer.....	17
3 Oeigoeren in België	19
3.1 Politiek.....	19
3.2 Cultureel	19
3.3 Associatie van de Oeigoeren in België.....	20
4 Onderzoek	21
4.1 Interviews	21
4.2 Resultaten	22
Besluit	25
Bibliografie	26

Bijlage: interview

Inleiding

Voor de vakken gedrags- en cultuurwetenschappen heb ik een eindwerk gemaakt. Toen ik een onderwerp gekozen had, mocht ik er twee jaar aan werken. Ik heb een onderzoek uitgevoerd a.d.h.v. interviews.

Mijn keuze viel op de geschiedenis van mijn volk, de Oeigoeren. Die keuze werd beïnvloed door de reactie van een leerkracht op mijn verhaal over de Oeigoeren. Ze was zeer gefascineerd door het verhaal, vooral omdat ze er nog nooit over gehoord had. En zij is niet de enige, daarom leek het me wel leuk om iets onbekends voor te stellen.

De Oeigoeren zijn één van de inheemse volkeren van Xinjiang, een gebied in China. Sinds de massale migratie van de Han-Chinezen in de jaren zeventig, worden de Oeigoeren steeds meer onderdrukt. Daardoor vluchten ze vaak naar andere landen, meestal naar de dichtstbijzijnde gebieden zoals Rusland en Azië. Aangezien het leven daar niet veel mooier lijkt te zijn, emigreren die mensen meestal naar de betere oorden, onder andere naar Europa.

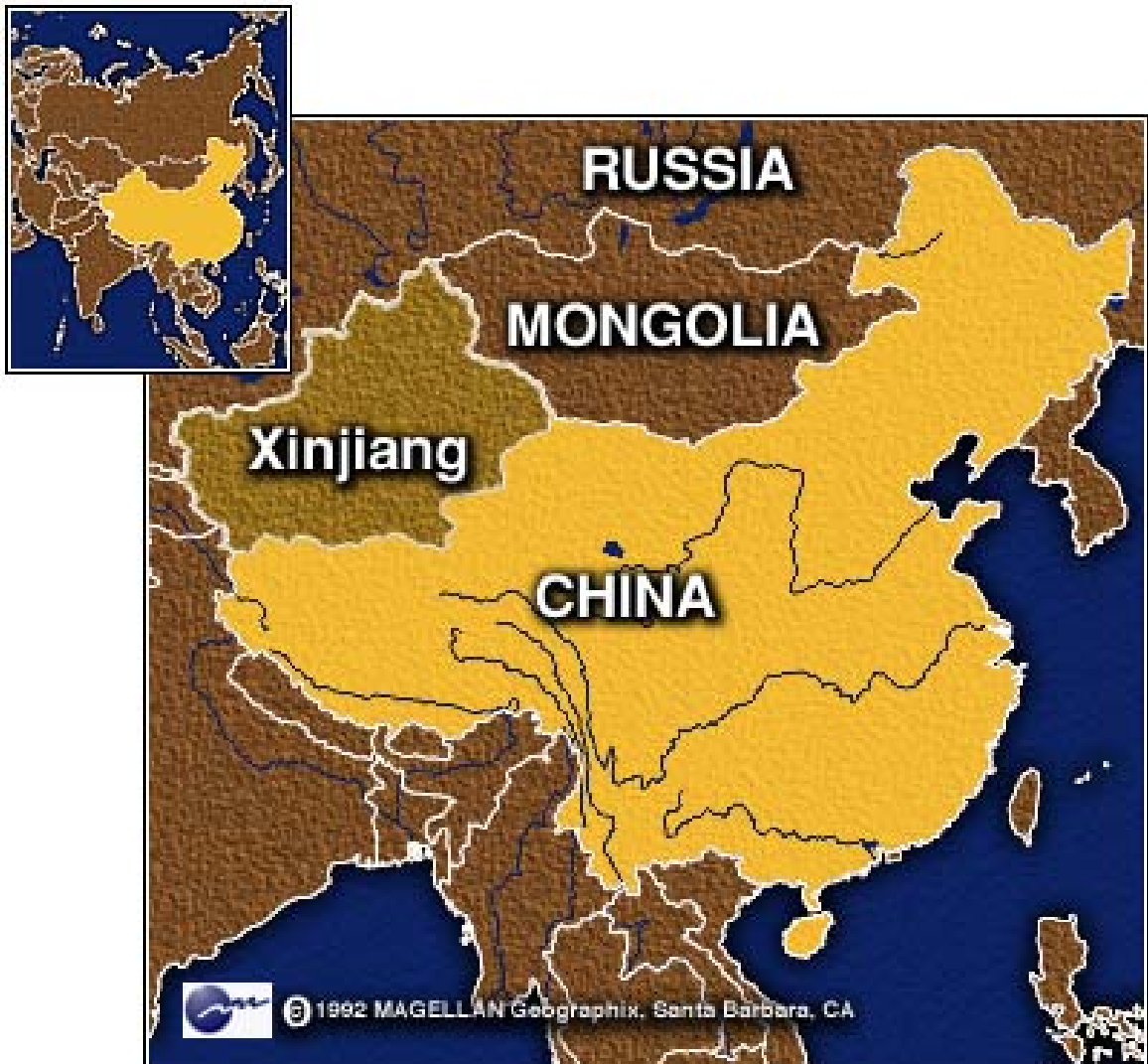
Ik vond het dus interessant om te onderzoeken of hun leven, eens ze in Europa belanden, werkelijk verbetert. Hierbij ga ik me vooral beperken tot België. Aangezien ik me zelf in die situatie bevind, is het gemakkelijk om rechtstreekse resultaten te verkrijgen.

Mijn vraag luidt dus als volgt: *Verbetert het leven van de Oeigoeren eens ze in België belanden?*

Hierop heb ik een theorie opgesteld: *Het leven van de Oeigoeren die naar België gevlucht zijn, wordt beter.*

En de hypothese is: *Het merendeel van de Oeigoeren is gelukkiger in België, omdat hun levensstandaard verhoogt.*

1 Xinjiang

Oeigoerië is de historische naam van de woonplaats van de Oeigoeren. Vanaf de 19de eeuw werd het Oost-Turkestan genoemd en staat nu beter bekend als Xinjiang. Het is een provincie, die in het noordwesten van het huidige China is gelegen. Het gebied is 1.665.000 km²¹ groot en beslaat hiermee een zesde van de oppervlakte van China. Xinjiang is een autonome regio met als hoofdstad Ürümqi.

Het noordelijke deel van Xinjiang wordt ook wel Dzjoengarije genoemd. Xinjiang is ongunstig gelegen aangezien het langs alle kanten omringd is door gebergtes, o.a. de Tiensjan (het Hemelgebergte). 1000 meter hoge bergen beslaan meer dan 50% van het gebied. Tot het gebied behoren ook de Taklamakan-woestijn en de Tarim, de belangrijkste rivier van Xinjiang.

¹ Энциклопедия нового Китая, Москва, 1989.

In 1759 werd Oeigoerië veroverd door het Chinees-Mantsjoerijse Qing-dynastie¹. Vervolgens werd het gebied in 1884 als een provincie bij China toegevoegd.

2 Oeigoeren

Oeigoeren zijn een volk dat verwant is aan de Hunnen, ze zijn de oorspronkelijke en de belangrijkste bevolking van Xinjiang, ze vormen dan ook de meerderheid.

Hoewel de eerste Oeigoeren boeddhisten waren, behoren ze nu tot de islam. De Oeigoerse cultuur ontstond en ontwikkelde zich in Centraal-Azië over een periode van vier beschavingen: Arabisch-Perzische, Centraal-Aziatische, Indische en Chinese. Archeologische gegevens tonen aan dat de eerste Oeigoeren in het westen van China woonden.

Oeigoeren bestonden uit 19 stammen die zich op hun beurt in twee grote groepen splitsten, nl. de On-Oeigoeren en de Tokoez-Oeigoeren².

In de loop der geschiedenis richtten de Oeigoeren verscheidene onafhankelijke rijken op.

2.1 Oost-Turkestan

Oost-Turkestan, ook wel bekend als Xinjiang Oeigoerse Autonome Regio van China, ligt in het hartje van Azië. Gesitueerd langs de bekende oude Zijderoute, is het meer dan 2000 jaar het centrum van handel geweest.

Oost-Turkestan zorgde voor het ontstaan van vele grote beschavingen en is doorheen de geschiedenis de wieg geweest voor de geleerden, cultuur en de macht.

---

¹ Het was de laatste keizerlijke dynastie van China.

² В.В. Радлов, К вопросу об уйгурах, 1893.

Volgens de officiële documenten uit 1949, waren de oorspronkelijke gebieden van Oost-Turkestan 1.820.000 km² groot. De provincies van China, Qinghai en Gansu voegden een deel van het grondgebied bij als resultaat van de Chinese communistische invasie in 1949.

Oost-Turkestan grenst aan China en Mongolië in het oosten; Rusland in het noorden; Kazachstan, Kirgizstan, Tadzjikistan, Afghanistan, Pakistan en India in het westen en Tibet in het zuiden.

2.2 Bewoners

Nationaliteit	1949	1953	1964	1982	1986	1990
Oeigoeren	3.291.145 (75,95%)	3.607.609 (75,42%)	3.991.577 (54,91%)	5.955.947 (45,48%)	6.431.015 (46,48%)	7.194.675 (47,47%)
Kazakken	443.655 (10,24%)	506.390 (10,59%)	489.261 (6,73%)	903.335 (6,91%)	1.010.543 (7,30%)	1.106.989 (7,30%)
Han	291.021 (6,71%)	332.126 (6,94%)	2.321.216 (31,93%)	5.286.532 (40,41%)	5.386.312 (38,93%)	5.695.626 (37,58%)

Oost-Turkestan is het geboorteland van de Oeigoeren, en andere centraal-Aziatische volkeren zoals Kazachen, Kirgiezen, Tataren, Oezbeken en Tadzjieken.

Volgens de recentste Chinese telling, bedraagt het huidige bevolkingsaantal van Oost-Turkestan 18,62 miljoen; inclusief 7,49 miljoen etnische Chinezen die zich na 1949 in Oost-Turkestan vestigden.

De totale bevolking van moslims bedraagt iets meer dan 11 miljoen. Hierbij vormen 8,68 miljoen Oeigoeren de meerderheid. Hoewel de Oeigoerse bronnen beweren dat de Oeigoerse bevolking in feite 15 tot 20 miljoen bedraagt.

Volgens sommige bronnen zou Oost-Turkestan zich bovendien buiten de eigenlijke grens van China (de Chinese Muur) bevinden. Historisch en cultureel gezien zou Oost-Turkestan dus deel uitmaken van Centraal-Azië, en niet van China. De mensen van Oost-Turkestan zijn daarbij niet Chinees, maar het zijn Centraal-Aziatische volkeren.

2.3 De taal

Het Oeigoers is een zeer oude taal, met meer dan 15 miljoen sprekers van Oeigoerse oorsprong en meer dan 8,6 miljoen sprekers van Chinese oorsprong.

Het Oeigoers behoort tot de Turkse tak van de Oeral-Altäische talen. Het is bijna identiek aan het Turks, Azerbeidzjaans, Oezbeeks, Kazachs, Kirgizisch, Turkmeens, Tataars, Tsjoevasjisch, Jakoets en andere Turkse dialecten.

Archeologische opgravingen tonen aan dat het Oeigoers schrift een geschiedenis heeft van meer dan 2000 jaar¹. Het Oeigoers werd oorspronkelijk geschreven volgens het Orhun-alfabet, een manuscript dat werd afgeleid of geïnspireerd door het Sogdisch manuscript. Van de 13de eeuw tot de vroege 20ste eeuw, werd het Oeigoers met een versie van het Arabisch alfabet geschreven, ook bekend als "Chagatai".

Gedurende de 20ste eeuw werden een aantal versies van de Latijnse en Cyrillische alfabetten aangepast om het Oeigoers in verschillende Oeigoers-sprekende gebieden te schrijven. Maar het Latijns alfabet was niet populair en in 1985 werd het Arabisch manuscript hersteld als officieel manuscript voor de Oeigoeren in Oost-Turkestan.

---

¹ Избранное из древних уйгурских письменных памятников / Под ред. М. Сабита. – Урумчи, 1984. – С. 23. (Уйгурск. яз.).

2.4 Geschiedenis van Oeigoeren

Verschillende bronnen tonen aan dat Oeigoeren een geschiedenis hebben in Xinjiang van meer dan 4000 jaar oud. Doorheen de geschiedenis bloeiden de onafhankelijke staten, die door de voorvaderen van de Oeigoeren en andere inheemse volkeren werden gesticht, in Oost-Turkestan.

De Oeigoeren speelden een belangrijke rol in de culturele uitwisselingen tussen het Oosten en het Westen; ze ontwikkelden een eigen, unieke cultuur en beschaving.

Vanaf de tweede helft van de 13de eeuw behoorden de Oeigoeren tot het Khanaat¹ van Chagatai, en vanaf het einde van de jaren 60 van de 14de eeuw tot Mongolistan. In 1678-1679 werd Oost-Turkestan veroverd door Dzjoengaren. Op het einde van 1759 werden de Oeigoeren door de Mantsjoerijse veroveraars verplicht zich bij het Qing-imperium aan te sluiten.

Nadat de Qing-kolonisatoren Oost-Turkestan veroverd hadden, wijzigden ze de naam in Xinjiang, wat "Nieuw land" betekent. In 1955 hebben de Chinese communisten het land "Oeigoerse autonome regio Xinjiang" genoemd.

De Oeigoeren hebben zich tot de islam bekeerd in 934 n. Chr. onder de regering van de Karahanidin-koningen. Kashgar, de hoofdstad van het Karahadin Koninkrijk, werd vlug één van de grootste centra van de islamleer.

De kunst, wetenschappen, muziek en literatuur ontwikkelden zich goed, want de islamitische, religieuze instellingen waren voorstanders van een geavanceerde cultuur. Rond die periode doken honderden wereldberoemde Oeigoerse geleerden op en werden duizenden waardevolle boeken geschreven. Enkele van deze werken waren: het boek van de Oeigoerse geleerde Yusuf Has Hajip, "Kutatku Bilig" (De Kennis voor Geluk, 1069-1070) en van Mahmud Kashgari "Divan-i Lugat-it Turk" (een woordenboek van Turkse talen). Deze twee waren de meest invloedrijke boeken.

De Oeigoeren voerden jarenlang oorlog tegen China en hun onderdrukkers. Een van die strijders was Oguzhan (Oguz-hakan, 240-174 v. Chr.). Hij regeerde ongeveer van 209 tot 174 v. Chr. Oguzhan kreeg de titel Batur Tenrikut. Tijdens zijn regering begonnen de Chinezen aan de bouw van de Chinese Muur.

---

¹ Een "khanaat" was een door een khan geregeerd Centraal-Aziatisch feodaal vorstendom.

2.5 Het geloof

In de vroege geschiedenis geloofden de Oeigoeren, net zoals de andere volkeren uit die streek, in het sjamanisme en het boeddhisme. Vanaf de eerste eeuw v. Chr. en tot de komst van de islam, waren de Oeigoeren één van de grootste boeddhistische beschavingen.

In de 3de eeuw v. Chr. werd boeddhisme het officieel geloof van het rijk van keizer Ashoka. Hij had dan ook gezorgd voor de verspreiding van het geloof buiten India, o.a. ook in Oost-Turkestan.

Zoals al eerder werd vernoemd, geloofden de eerste Oeigoeren in het sjamanisme. In 762 aanvaardden ze het Manicheïsme¹ als het officieel geloof.

In 920 had prins Sutuk Bogra-han (933-955) het islamitische geloof overgenomen van zijn leraar Abu Nasir Samaniya. In 933 werd hij de leider van Kara-Khanid-khanaat. Tijdens zijn regering vocht hij tot aan zijn dood voor de islamisering van zijn rijk. Hij stierf in 955. In 960 verklaarde Sulaiman Arslan-han, de zoon van Sutuk Bogra-han, de islam tot het officieel geloof.

Met het aanvaarden van de islam werden de culturele banden met de Arabische landen versterkt. In die periode werd ook het Oeigoers schrift veranderd naar het Arabisch.

Sommige Oeigoeren waren ook christenen. Dat bewijzen Plano Carpini, Wilhelm Rubruk, Marco Polo en andere ontdekkingsreizigers. In de brieven van Wilhelm Rubruk staat dat er tussen de Oeigoeren die in Ganzhou, Sichzhou en het Zevenstromenland woonden tijdens de 13de eeuw, veel christenen waren. Marco Polo toonde aan dat er in Ganzhou tijdens de 13de eeuw drie grote kerken waren. Hoewel de belangrijkste godsdienst toen toch het boeddhisme was.

2.6 China als veroveraar

De aggresieve, bezettende politiek van China zorgde in de tweede helft van de 17de eeuw ervoor dat het land haar territorium enorm vergrootte, voornamelijk dankzij de gronden van de onafhankelijke gebieden.

Nadat China voor de orde zorgde in eigen land, ging ze over tot het veroveren van de dichtstbijzijnde landen, Oost-Turkestan (toen Oeigoerie), Kazachstan en Tibet.

Het ontstaan en de bloei van de Oeigoerse cultuur vormde een bedreiging voor de Chinese expansie. Sinds de periode van Han wou China naar het Oosten uitbreiden, maar de Chinese contacten met de andere oosterse landen, bv. Japan, waren toen vrij miniem.

¹ Een oude religie, gesticht door Mani (216-276) in het oude Perzië.

Oost-Turkestan vormde een natuurlijke grens tussen China en de andere Oosterse landen. Voor de eerste bezetting van Oost-Turkestan in 1759 werden Oeigoeren door de Chinezen als vreemden behandeld.

Vanuit Oost-Turkestan was China van plan om Kazachstan, Kirgizstan en Oezbekistan te veroveren. China probeerde altijd om Rusland voor te zijn bij het veroveren van de belangrijke strategische punten van Centraal-Azië, om daarna oorlog te voeren tegen Rusland voor het verre Oosten en Siberië.

Uiteindelijk gaf China de uitbreiding naar het westen op. Hier waren drie voornaamste redenen voor.

Ten eerste was er de sterke weerstand die de Oeigoerse burgers steeds boden. Ten tweede was China genoodzaakt om Kazachstan met rust te laten, dankzij de slimme leiding van Ablai-Khan (Abilmansur-Sabalak), die samenwerkte met Rusland. Hierdoor verzekerde hij zijn rijk bescherming tegen China. Ablai-Khan was diplomatisch zeer sterk, hij slaagde er ook in vrede te sluiten met China. Dankzij zijn slimme en doordachte zetten kon Kazachstan in goede overeenstemming met de twee wereldmachten leven.

Een derde reden waarom China zijn veroveringen niet doorzette, was omdat de leiders van de verschillende Turks-islamitische rijken erg verontrust waren over de bezetting van Oost-Turkestan door de Chinezen. Ze waren bang dat China verder naar het Westen zou trekken. Daarom sloten de leiders van de verschillende rijken zich bij de machtige heerser Ahmad Shāh aan. Hij richtte zich tot de hele islamitische gemeenschap

en stuurde tegelijkertijd in 1763 zijn eigen leger naar de Ferganavallei¹. Op die manier versperde hij het Chinese leger de kortste weg naar het zwakke gebied in Centraal-Azië. Er ontstond in feite een sterke militair-politieke band tussen de islamitische landen tegen China. Zo werden de agressieve veroveringsvooruitzichten van China gestopt bij de grenzen van Oost-Turkestan.

2.7 Bezetting van Oost-Turkestan

Toen er in Oost-Turkestan het Oirat Khanaat heerste, verslapte China in het begin de economische banden met het rijk, om daarna voor politieke intriges te zorgen. Op die manier wilden de Chinezen het rijk inpalmen. Toen de mensen dit echter ontdekten, kwamen ze in opstand. Na een bloeddorstige strijd hadden de Chinezen als straf alle mannelijke Oiraten uitgeroeid. Tegen de lente van 1758 hadden de Chinezen bijna alle Oiraten om het leven gebracht en zo de eigen positie versterkt in het noorden van Oost-Turkestan.

In de zomer van 1758 bereikte de politieke crisis – die uitgelokt werd door het Qing-rijk – zijn toppunt. Onder leiding van generaal Djao Huey viel het Chinees leger, met meer dan 20 000 soldaten, het Oeigoers territorium binnen. Het Chinese leger had meer mankracht en wapens, daardoor konden ze tijdens een bloeddorstige strijd drie steden² bezetten. Maar toen de Oeigoerse burgers woedend weerstand boden, waren de troepen verplicht tot verdediging over te gaan.

¹ Een gebied omgeven door bergketens van de Tiansjan in Centraal-Azië.

² Kuchar, Aksu, Uch-Turpan.

De centrale macht in Oost-Turkestan was zowel op politiek als op militair vlak zeer zwak. Het leger verloor enorm veel mensen als gevolg van de burgeroorlog. Toch heerste er bij de burgers een groot gevoel van patriotisme, waardoor zij de strijd wonnen.

Het Chinees leger trok zich, onder druk van de Oeigoeren, in de lente van 1758 terug uit Kashgar en nam een verdedigende positie in rond Kuchar, Aksu en Uch-Turpan.

Op het einde van het jaar was het Chinees reserveleger, dat zich haastte om generaal Djao Huey te helpen, door de Oeigoerse burgers aangeval- len en verslagen. Het leger van Djao Huey verloor bijna de helft van de soldaten en was genoodzaakt over te gaan tot een verdedigende positie in de veroverde steden.

De mislukte veroveringspogingen in 1758 bezorgden de Chinese keizer Qianlong¹ serieuze kopzorgen. Onder zijn bevel werd er in de lente van 1759 een versterkingsleger, van meer dan 15 000 soldaten in totaal, naar Kashgar gestuurd. Het leger stond onder leiding van generaal Fu Di. Op dat moment telde het Chinees leger meer dan 30 000 man.

In juni 1759 had het leger van generaal Fu Di Hotan bezet. In augustus 1759 bezette het leger van generaal Djao Huey, na vele mislukte pogin- gen, Kashgar. Daardoor was Yarkent² alleen zonder strategische verde- digingspunten achtergelaten. In de zomer van dat jaar vluchtten de lei- ders van de stad naar Badachsjan³. Dit waren de voornaamste redenen waarom Yarkent in september 1759 door het Chinees leger binnengeval- len en bezet werd. De burgers boden nog tot het eind van het jaar weer- stand.

De leider van Badachsjan, Sultan Shah, werd verplicht om alle Yarkentse leiders en hoge ambtenaren die ooit naar Badachsjan gevlucht waren, op te pakken en aan generaal Fu Di over te leveren. Dat deed hij uit angst dat zijn eigen rijk door het Chinees leger bezet zou worden. De gevan- genen werden vervolgens door de Chinezen geëxecuteerd. Dergelijke executies van burgers die weerstand boden, werden overal in de steden uitgevoerd. Enorm veel mensen werden verplicht om te vluchten. Enkele duizenden daarvan vestigden zich in Kashmir, Kirgizstan, Badachsjan en Afghanistan.

Het Oeigoers Koninkrijk – het Seyyid Koninkrijk, ook bekend als Yarkent Koninkrijk – was onafhankelijk tot het in 1678-1679 veroverd werd door de Dzoengaren. Het rijk werd door de Manchu-heersers van China in 1759 binnengevallen; Oost-Turkestan maakte daardoor deel uit van het Manchu-keizerrijk. De Manchus regeerden Oost-Turkestan als een mili- taire kolonie van 1759 tot 1862. Tijdens deze periode verzetten de Oei-

---

¹ Qianlong was van 1735 tot 1796 de keizer van China geweest.

² Yarkent was 250 jaar het politiek, economisch en cultureel centrum van Oeigoerië (Oost-Turkestan) geweest.

³ Badachsjan is één van de 34 provincies van Afghanistan.

goeren en andere mensen in Oost-Turkestan zich hevig tegen de buitenlandse regering in hun land. Zij kwamen 42 keer in opstand tegen de Manchu-regering, met als doel het herwinnen van hun onafhankelijkheid. De Manchus werden in 1864 definitief verdreven en de Oeigoeren stichtten de Yetteshahar-staat.

De onafhankelijkheid was echter van korte duur, de Manchus vielen Oost-Turkestan opnieuw binnen in 1876.

Na acht jaar bloedige oorlog, voegde het Manchu-keizerrijk op 18 november 1884 Oost-Turkestan officieel bij zijn gebieden bij, en werd de naam ervan gewijzigd in "Xinjiang" (wat betekent: "Nieuw Grondgebied" of "Nieuwe Grens").

Een bekende geleerde, doctoraat in politieke wetenschappen, Hamit Hamraev, schrijft: "Het Chinees woord "Xinjiang" werd voor het eerst gebruikt om Oost-Turkestan aan te duiden slechts in het midden van de 18de eeuw. Het woord illustreert zelf dat Oost-Turkestan voor de veroveraars een nieuw gebied was."¹ Er bestaat dus een historisch document dat de bezetting van Oost-Turkestan door de Chinezen bevestigt.

De Chinese keizer Qianlong schreef in zijn decreet van 27 december 1761: "Nu de militaire zaken achter de rug zijn, is het tijd om te beslissen hoe het veroverd gebied bestuurd moet worden, zonder de steun van de eigen binnenlandse grondstoffen. [...]"² In dit citaat bevestigt de keizer het bestaan van de twee belangrijkste problemen die de huidige leiders van het communistisch China door politieke redenen ontkennen. Ten eerste onderstreepte hij nog in 1761 dat de Oeigoerse grondgebieden bezet werden door China, daarmee gaf de Chinese leider zelf toe dat Oost-Turkestan door middel van macht bij China werd toegevoegd. Ten tweede beval de keizer de toenmalige generaal-gouverneur van Oost-Turkestan het land te regeren gebruik makend van de lokale grondstoffen. Het ging hier met andere woorden om het stelen van de eigendommen en exploitatie van de bevolking.

2.8 Iparhan

Bij elke belangrijke strijd is er wel sprake van een grote held. Ook bij de Oeigoeren was er één, alleen was het een heldin. Memnuri Ezizi³ leefde tussen 1734 en 1763. Ze scheen een uitzonderlijk mooie, slimme en sterke vrouw te zijn. Nadat haar echtgenoot – die de gouverneur van Kashgar geweest was – geëxecuteerd werd door de Chinezen, vormde ze een leger. Toen generaal Djao Huey hoorde over haar verwezenlijkingen, stuurde hij soldaten om haar te gijzelen. Hij stuurde Iparhan vervolgens

¹ Хамит Хамраев, "Уйгурстан", брошюра, Москва, 1977, с. 13.

² Ред. колл. отв. редактор Г. С. Садвакасов, "Китайские документы и материалы по истории Восточного Туркестана, Средней Азии и Казахстана XIV-XIX вв.", Алматы, 1994, с. 136.

³ De volledige naam van Iparhan.

naar Peking als geschenk voor de keizer. Aangezien ze een mooie vrouw was, bood keizer Qianlong haar aan om zijn volgende vrouw te worden in ruil voor haar leven. Ze weigerde echter en bood een lange tijd weerstand. Uiteindelijk werd ze onder het bevel van de keizer gemarteld en geëxecuteerd.

2.9 Chinese regering

China was altijd een gemene heerser geweest, de Oeigoeren werden en worden steeds onderdrukt. Door Oost-Turkestan te bezetten, verkreeg China een belangrijk militair-strategische gebied voor het realiseren van haar geopolitieke strategie in Centraal-Azië. Bovendien kon de Chinese overheid, die met een bevolkingsexplosie te kampen kreeg, een deel van de etnische Chinezen naar Oost-Turkestan sturen.

Nadat de Chinese Nationalisten het Manchu-keizerrijk in 1911 versloegen, viel Oost-Turkestan onder de regering van de nationalistische Chinese overheid die het provinciaal beleid beheerste in de latere jaren van het Manchu-keizerrijk.

De Chinese overheid had op dat moment weinig controle over Oost-Turkestan. De Oeigoeren, die zichzelf van buitenlandse overheersing wilden bevrijden, voerden talrijke opstanden tegen de Chinese regering en slaagden er tweemaal in (eenmaal in 1933 en 1944) een onafhankelijke Oost-Turkestan Republiek op te stellen. Maar deze onafhankelijke republieken werden door de militaire interventie en politieke intrige van de Sovjet-Unie verworpen.

Na een lange strijd en vele opstanden slaagden de Oeigoeren erin enige onafhankelijkheid te verwerven. Maar in oktober 1949 werd het gebied – samen met Tibet – door de troepen van het Chinese Volksbevrijdingsleger van Mao opnieuw ingelijfd.

Het ergste deel in de geschiedenis van de Oeigoeren en van Oost-Turkestan was het Chinese communistische bewind. De Chinese communistische regering voerde campagnes tegen Oeigoeren en andere inheemse volkeren, om zo Oost-Turkestan volledig bij China toe te voegen.

De Chinese bezetting heeft heel wat opstanden teweeggebracht bij de Oeigoerse bevolking. De dag van vandaag heeft China nog altijd te kampen met gewapende opstandelingen onder de Oeigoerse burgers. Dat heeft er gedeeltelijk voor gezorgd dat China niet in staat was tot verdere expansie naar Centraal-Azië. Zelfs de officiële Chinese vertegenwoordigers geven toe dat er in Xinjiang om de tien jaar een grote opstand, en om de vijf jaar een kleine opstand plaats vindt.

2.10 Politieke achtergrond

Hardhandige repressie van alle activiteiten door de Chinese regering, heeft een verschrikkelijke leefomgeving voor de Oeigoeren gecreëerd. Meer dan een decennium lang beweerde Peking met "religieuze extremisten" en "gewelddadige terroristen" te maken te hebben in Xinjiang. Xinjiang is een groot gebied, dat in feite schaars bevolkt is. Sinds 1949 is er een grote aanwezigheid van leger en politie. Het gebied wordt o.a. gebruikt als basis voor nucleaire testen en militaire training.

ETIM (*East Turkestan Islamic Movement*) is een voorbeeld van een separatistische beweging. Volgens de Chinese functionarissen vormt ETIM de belangrijkste terreurdreiging voor China. In 2008 heeft de Chinese politie enkele zogezegde terroristen opgepakt en gedood. Volgens de plaatselijke kranten behoorden zij tot ETIM en planden ze een aanslag op de Olympische Spelen. De Verenigde Naties en de Verenigde Staten beschouwen ETIM eveneens als een terreurorganisatie. Het doel van de beweging is een islamitische staat oprichten. Er is echter nog een andere beweging, ETLO (*East Turkestan Liberation Organization*), die wil gewoon een onafhankelijke republiek zonder islamitische invulling.

Maar er wordt wel minder aandacht besteed aan het feit dat China, naar aanleiding van de Olympische Spelen, beloofde de mensenrechten te verbeteren. Toch stelde Amnesty International vast dat er toen meer dissidenten in hechtenis werden genomen. Zo werd een mensenrechtenjurist, Teng Biao, in Peking uit zijn huis afgevoerd en er werd nooit meer iets van hem vernomen. Dezelfde dag nog werd in Peking de auto van een andere mensenrechtenadvocaat, Li Heping, in een ongeval geramd door een politieauto. Uit het rapport (*Death Sentences and Executions in 2007*) van Amnesty International bleek dat er minstens 470 executies werden uitgevoerd in China. Dit zijn minimumcijfers, de werkelijke aantallen liggen hoger. Cijfergegevens over de doodstraf zijn staatsgeheim, dus enkel de Chinese autoriteiten weten exact hoeveel mensen er gedood worden.

Rapporten uit Xinjiang tonen aan dat er sprake is van misbruik, politieke gevangenschap, foltering en verdwijningen. Veel moskeeën zijn gesloten en de Oeigoerse taal is verboden op universiteiten.

Het blijkt ook dat Oeigoeren gedwongen werden tot onbetaald arbeid bij de constructie van een pijpleiding om de plaatselijke petroleumbronnen naar andere delen van China uit te voeren. De Oeigoeren zijn bovendien een van de enige volkeren in Xinjiang die de dag van vandaag nog altijd geëxecuteerd worden wegens politieke misdaden.

Sinds 1996 worden in Xinjiang campagnes gevoerd tegen separatisme, terrorisme en religieus extremisme, waarbij onvoldoende onderscheid wordt gemaakt tussen vreedzame uitingen van protest enerzijds en gewelddadige anderzijds. Vooral na de aanslagen van 11 september 2001 treden de Chinese autoriteiten hard op.

2.11 Spreiding

Wat de algemene spreiding van de Oeigoeren betreft, luiden de officiële cijfers als volgt. De meeste Oeigoeren, ongeveer 20.000 mensen, wonen in Turkije. Geen verbazend aantal, aangezien ze tot de Turkse bevolkingen behoren. Op de tweede plaats komt Australië met 2.000 Oeigoerse inwoners, gevolgd door Amerika met 1.000. In Europa wonen de meeste Oeigoeren in Duitsland, ongeveer 750. In Canada zijn er dan weer tussen de 600 en 700. In Noorwegen en Zweden wonen er respectievelijk 500-600 en 400-500. Het kleinste aantal bevindt zich in Nederland met 350, en in België met slechts 200 Oeigoeren.

2.12 Rebiya Kadeer

Eén van de belangrijkste personen voor de Oeigoeren is Rebiya Kadeer. Ze strijdt al een hele tijd voor de rechten van het volk. Hieronder volgt een uitgebreide biografie.

Rebiya Kadeer is in een arme familie geboren, maar ze werd een succesrijke zakenvrouw. Haar carrière begon ze met een wasserijbedrijf, maar breidde haar activiteiten vervolgens uit tot een handelsmaatschappij en een warenhuis in Ürümqi, hoofdstad van Xinjiang. Rebiya Kadeer was ook actief als filantroop binnen haar eigen gemeenschap, o.m. door de oprichting van een microkredietproject. Dat project helpt Oeigoerse vrouwen bij het beginnen van

een eigen bedrijfje.

Voor de Chinese autoriteiten was haar succes als zakenvrouw een goede reden om haar tot één van de afgevaardigden te benoemen op de Vierde Vrouwenconferentie van de VN, die plaats vond in Peking in 1995. Rebiya Kadeer werd ook lid van de Politieke Raadgevende Conferentie van de Volksrepubliek China, maar in 1988 werd haar herverkiezing geblokkeerd door de autoriteiten. De reden daarvoor was omdat ze haar echtgenoot (Sidik Rouzi) weigerde te veroordelen, hij vertrok naar de VS om daar uitspraken te doen die het regime niet bevielen. De Chinese houding ten opzichte van Kadeer veranderde ook toen ze, tijdens een Nationaal Volkscongres in maart 1997, kritiek gaf op de manier waarop haar volk behandeld werd door de Chinese autoriteiten. In haar toespraak eiste ze dat de Chinese regering de Oeigoerse autonomie zou eerbiedigen en hun mensenrechten respecteren.

Kadeer werd in augustus 1999 in Ürümqi door de Chinese autoriteiten gearresteerd en tot acht jaar gevangenisstraf veroordeeld. Ze werd beschuldigd van het laten uitlekken van staatsgeheimen, omdat zij krantenknipsels naar haar man in de VS stuurde. Hij gebruikte de artikels voor de uitzendingen (in de Oeigoerse taal) van "Radio Free Asia", waar-

in hij het Chinees beleid t.a.v. de Oeigoeren scherp bekritiseerde. Kadeer werd gearresteerd toen ze op het punt stond een delegatie van het Amerikaanse Congres te ontmoeten, die een onderzoek deed naar de situatie in Xinjiang. Men beweerde dat Kadeer in bezit was van een lijst met de namen van tien personen die verdacht werden van separatistische strevingen.

Op 14 maart 2005 werd Kadeer vervroegd vrijgelaten. Volgens de officiële versie was het om gezondheidsredenen, maar andere bronnen beweren dat het gebeurde op aandrang van de VS, via Condoleeza Rice. Van de zes jaar gevangenisstraf bracht Kadeer er twee door in een volledig donkere cel. Zij werd zelf niet gefolterd, maar er werden soms andere gevangenen voor haar ogen aan foltering onderworpen.

Met haar vrijstelling werd Kadeer ook uit eigen land verbannen. Op 17 maart 2005 werd ze op een vliegtuig naar de VS gezet, haar man en enkele van haar kinderen woonden daar al een tijdje. De rest van hun kinderen woont nog altijd in Xinjiang, ze zouden daar vastgehouden worden door de Chinese regering om het goede gedrag van Kadeer te verzekeren. Momenteel is zij de voorzitter van de "International Uyghur Human Rights and Democracy Foundation".

Het blijkt dat de VS in ruil voor de vrijlating van Kadeer een VN-resolutie hebben ingetrokken; daarin wordt de wijze waarop de Chinese autoriteiten de minderheidsvolkeren in China behandelen scherp bekritiseerd. Uiteraard zijn de mensenrechtenorganisaties als Amnesty International en de Human Rights Watch niet echt tevreden over dat feit. In 2000 kreeg Kadeer van de Human Rights Watch de hoogste mensenrechtenprijs.

3 Oeigoeren in België

Door de Chinese repressie vluchtten de meeste Oeigoeren naar Kazachstan, Kirgizstan en Oezbekistan. Tegenwoordig komt de tweede migratiegolf in een halve eeuw tijd naar Europa.

3.1 Politiek

In januari 2001 werd het Belgisch asielbeleid strenger gemaakt. Dit leidde tot een uitwijzing van verschillende Oeigoeren. Daardoor kreeg de situatie van de Oeigoeren een maatschappelijke belangstelling. Er werd dan in januari 2001 een bijeenkomst georganiseerd in de Senaat die specifiek over deze situatie handelde. Bovendien waren er toen een reeks krantenartikels verschenen, die er eveneens de aandacht op vestigden.

De problemen van de Oeigoeren zijn ook voor de Belgische politici niet onbekend. Vlaams volksvertegenwoordiger Sven Gatz klaagde in mei 2005 de situatie aan in het Vlaams Parlement. Geert Bourgeois: "Wij als Vlamingen moeten bijzonder ontvankelijk en gevoelig zijn voor het lot van de Oeigoeren. Net als andere Europese volkeren en gemeenschappen zijn wij de afgelopen eeuwen zelf het voorwerp geweest van een assimilatiepolitiek. En hebben onze taal, cultuur en eigenheid onder druk gestaan." Volgens Bourgeois vormt het naleven van de mensenrechten in China een belangrijk punt op de agenda van de EU. Minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht was eveneens van plan om resultaten te boeken op het vlak van mensenrechtenschendingen in China. Wouter De Vriendt (volksvertegenwoordiger Vlaams Parlement) klaagde al geruime tijd de schending van mensenrechten in China aan.

3.2 Cultureel

Er wonen ongeveer 200 Oeigoeren in België. De meesten wonen in Antwerpen en in Brussel.

De Oeigoeren in België werden gemotiveerd om zich te organiseren. Zo ontstonden de eerste Oeigoerse verenigingen, zoals Organisatie van de Oeigoerse jeugd (Anderlecht), Oeigoers cultureel centrum (Schaarbeek) en Oorsprong (Verviers).

Oeigoeren vinden het zeer belangrijk hun cultuur te bewaren, dit gebeurt o.a. via het centrum Ymyt. Dit centrum vormt een onderdeel van Kurultai (=congres) van de Oeigoeren dat gevestigd is in München. Het congres werd opgericht in april 2004 na de fusie van het nationaal congres van Turkestan en het "World Youth Oeigoer Congress".

3.3 Associatie van de Oeigoeren in België

Op 26 juli 2008 werd in Verviers een bijeenkomst van de Oeigoeren georganiseerd, ter ere van het bezoek van de Oeigoerse leidster Rebiya Kadeer. Ze opende het feest met een toespraak. Daarbij vertelde ze over het leven en de problemen van de Oeigoeren in Oost-Turkestan. In haar toespraak stelde ze voor om een "Associatie van de Oeigoeren in België" op te richten. Diezelfde dag werd er een stemming gehouden.

Rebiya Kadeer en Abdumutalip Imerov (voorzitter)

Abdumutalip Imerov werd verkozen als voorzitter, Risalat Arinova als ondervoorzitter en Nurbanum Mashrap als hoofdsecretaris. Deze drie bekleeden de voornaamste posities, daarnaast kregen nog andere mensen verschillende functies toegewezen. Zo werd er in elke stad een hoofdpersoon aangesteld.

4 Onderzoek

De meeste mensen verlaten hun land vaak om dezelfde reden: ze zijn op zoek naar betere levensomstandigheden. Bij de Oeigoeren is dat niet veel anders. Toch moet men hier een kleine nuancering opmerken, Oeigoeren hebben geen land om te verlaten, geen eigen land alleszins. A.d.h.v. interviews wou ik nagaan of het leven van die mensen feitelijk verbeterd is sinds ze in België verblijven. Hieronder volgen de bevindingen van mijn onderzoek.

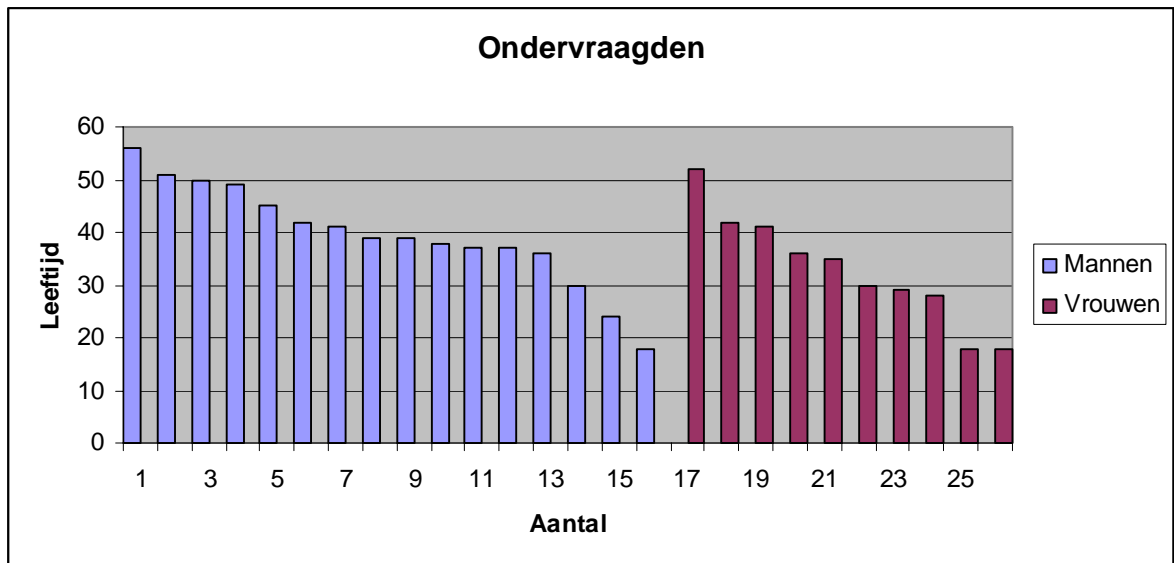
4.1 Interviews

Voor ik aan het onderzoek begon, vroeg ik me eerst af wat nu de beste manier zou zijn om een antwoord te vinden op mijn vraag. Een interview met multiple-choice vragen leek me een goede uitweg te bieden. Dit soort gegevens zijn ook gemakkelijk te verwerken. Enkel nog de vragen bedenken en ik kon aan de slag.

Gemakkelijker gezegd dan gedaan. Tot mijn grote spijt verliep het niet allemaal van een leien dakje. Het aantal Oeigoeren dat we kennen, bleek om te beginnen veel kleiner te zijn dan ik had gehoopt. Bovendien werkt de officiële website niet zo efficiënt, daardoor kon ik veel mensen niet bereiken.

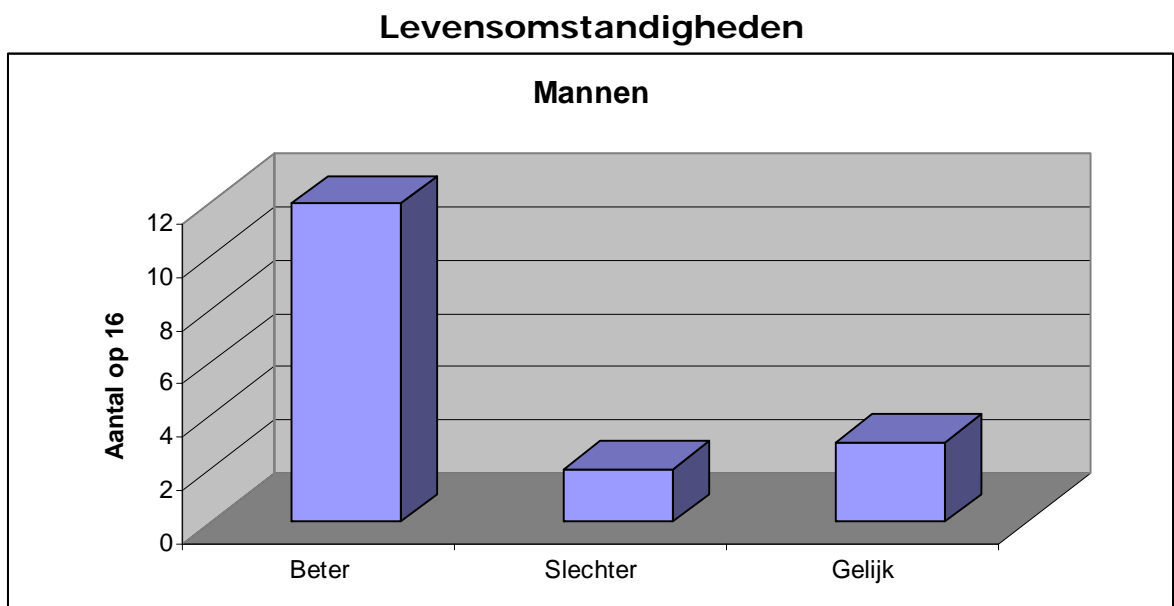
Een ander aspect dat mijn onderzoek moeilijk maakte, was het feit dat de mensen niet altijd even blij waren om de interviews in te vullen. Velen lijken een diep soort wantrouwen te koesteren. Toch merkwaardig, aangezien niemand de Oeigoeren kent en ze daar wel verandering in willen brengen. De onderzochte groep was daardoor jammer genoeg zeer beperkt.

4.2 Resultaten

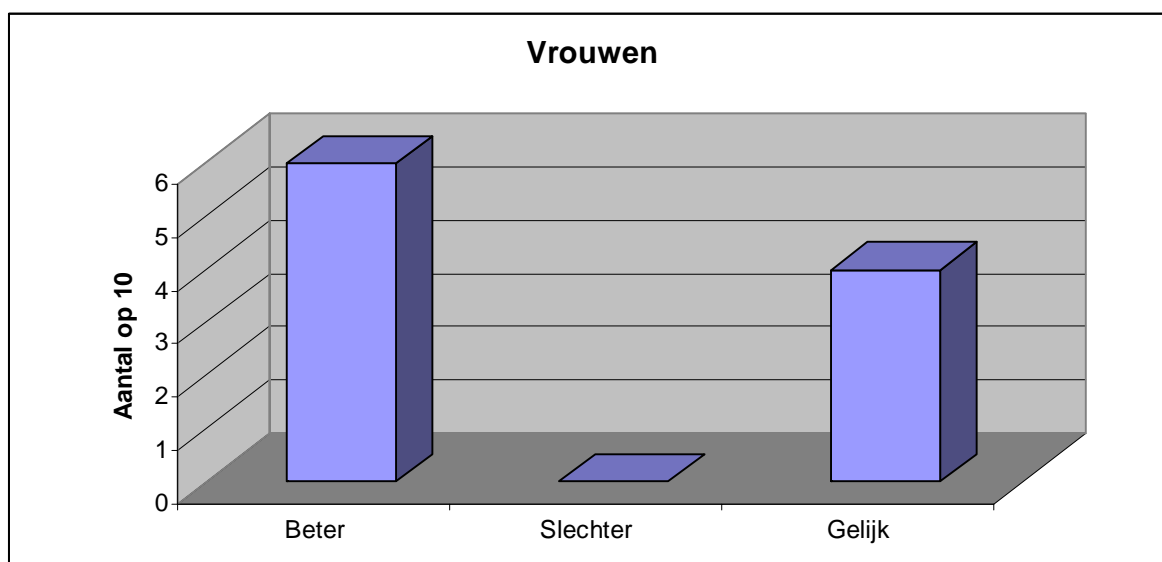

Onder de 26 ondervraagden bevinden zich 16 mannen en 10 vrouwen. Aangezien het aantal vrij klein is, moet men alle beweringen met een korreltje zout nemen. Niettemin waren de resultaten vrijwel duidelijk en kon ik een aantal opmerkelijke overeenkomsten vaststellen. Wat ook een rol kan spelen bij de interpretatie van de gegevens is het feit dat de meeste mensen hier minder dan tien jaar wonen. Er is dan ook geen sprake van een echte evolutie.

Het grootste deel van de ondervraagden verblijft hier met het hele gezin. Een vrij vanzelfsprekend feit, aangezien het meestal de bedoeling is om een volledig nieuw leven op te bouwen. Velen hebben dan ook verwanten buiten de grenzen van België.

Uit de interviews bleek dat het leven in België voor de meesten, in het algemeen, beter is (*zie bovenstaande grafieken*), vooral op het vlak van woon- en werkomstandigheden. Toch vinden vele vrouwen dat het leven hier niet veel anders is dan vroeger, terwijl de mannen een duidelijke verbetering ervaren. Er zijn in ieder geval een aantal organen in België die beter functioneren dan elders, daar is iedereen het mee eens. Zo kan men hier onvoorwaardelijk steunen op de sociale zekerheid, het rechten- en veiligheidssysteem, een betere onderwijssysteem, etc. Wat de rechten betreft, is het bij de vrouwen wel uiteenlopend. Maar hier kunnen de familiale omstandigheden (relatie man-vrouw) ook een rol spelen en maakt het bij dat onderzoek zodanig niet veel uit.

Qua vrije tijd is er wel een opmerkelijk verschil. De vrouwen blijken minder tijd te hebben en bij de mannen lopen de resultaten uiteen. Maar wat daarbij opvalt, is dat mannen minder ontspanningsmogelijkheden vinden, terwijl de vrouwen hier genuanceerder op hebben geantwoord.

Toch blijkt niemand terug te willen keren. De meesten laten weten dat ze hier vooral voor hun kinderen blijven. Ieder van hen is overtuigd dat de toekomstmogelijkheden in België veel beter zijn.

Op de vraag of ze naar Xinjiang zouden willen verhuizen – moest het land bevrijd worden – antwoordden veel mannen positief. De vrouwen hebben er in het algemeen geen behoefte aan, velen – onder wie vooral de jongere generatie – zien het niet als een eigen vaderland. De meesten zijn er zelfs nooit geweest. Wel is iedereen het ermee eens dat de lokale problemen opgelost moeten worden en willen ze het land bevrijd zien. Er zijn mannen die er zelfs persoonlijk iets aan zouden willen doen, de vrouwen hebben daar eerder geen mening over.

Allemaal, zonder uitzondering, vinden ze wel dat de Oeigoerse cultuur gekend moet zijn, ook door eigen kinderen. Doordat de kinderen hier opgroeien, is er uiteraard een kans dat ze hun eigen cultuur zullen verwaarlozen. Voor de eerste generatie is er misschien geen probleem, maar de generaties die daarop volgen zullen er gevoeliger voor zijn. Daarbij is het contact met andere Oeigoeren onmisbaar.

Besluit

In het begin van mijn eindwerk heb ik een theorie en een hypothese opgesteld i.v.m. de vraag of het leven van de Oeigoeren al dan niet verbetert eens ze in België komen. Volgens mijn theorie en de hypothese zou het leven van de Oeigoeren hier beter zijn door de hogere levensstandaard.

De theorie werd grotendeels bevestigd door mijn onderzoek. In het algemeen is het leven in België inderdaad beter. De hypothese moet aan de andere kant kritischer bekeken worden. Eerst en vooral is het al moeilijk om te bepalen of de Oeigoeren al dan niet gelukkiger zijn in België. Enerzijds komen die mensen in een vreemd land terecht, met een andere cultuur, gewoonten, etc. Velen laten bovendien ook hun familie en vrienden achter. Een groot gevoel van gemis zal altijd een rol spelen in hun leven. Anderzijds hebben de Oeigoeren hier meer zekerheid en betere toekomstperspectieven, vooral voor de kinderen. Er is dus sprake van een dilemma. De termen gelukkig of ongelukkig zijn hier dan ook niet echt van toepassing.

Wat de levensstandaard betreft, moet er eveneens een onderscheid gemaakt worden tussen verschillende functies. De primaire behoeften worden onbetwistbaar bevredigd, we spreken hier over de veiligheid, sociale diensten, het onderwijs, etc. Maar als het gaat om ontspanning en dergelijke, vinden de mensen vaak geen mogelijkheden om zich te amuseren. Hoogstwaarschijnlijk spelen hier de andere cultuur en gewoonten een grote rol.

Kort samengevat komt het erop neer dat de levensstandaard – in de puurste zin van het woord – in België beter is. Maar het gelukkig-zijn en de innerlijke rust vormen vaak een heel ander verhaal.

Bibliografie

Personen

Alim Seytoff, Secretaris-Generaal, "Uyghur American Association".

Boeken

Хожамберди, К., "Уйгуры" научно-популярная книга, Алматы, 2007, 704 стр.

Нарынбаев, А., Избранные произведения, Отв. ред. проф. А. Бекбоев/НАН Кыргызской Республики/Институт философии и права/кафедра философии, Илим/Бишкек, 2004, 674 стр.

Internet

Oeigoers Cultureel Centrum.
(<http://ymyt.com/nl>)

De vrije encyclopedie.
(<http://nl.wikipedia.org/wiki>)

Oejgoeren (Uighurs) (ca. 745-840).
(<http://www.berstgeschiedenis.nl/ijzertijd/eeuw5ac/oeljgoeren.htm>)

World Uyghur Congress.
(<http://www.uyghurcongress.org/En>)

Uyghur American Association.
(<http://www.uyghuramerican.org>)

De Standaard.
(www.destandaard.be)

China's Olympische ideaal: geen kik van de dissidenten.
(http://www.trouw.nl/hetnieuws/wereld/article936622.ece/China_s_Olympische_ideaal_geen_kik_van_de_dissidenten#readmore)

Juridisch – Lees artikel.
(http://www.terminal.nl/stichtinglos/client/JurArtDisplay.asp?jurart_id=430)

Turkstaligen: een grote familie?
(http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=961)